

JAK TO SIĘ WŁĄCZA?

PROGRAM MŁODZIEŻ **W** DZIAŁANIU

DG Edukacja i Kultura
Program „Młodzież w działaniu”

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

JAK TO SIĘ WŁĄCZA?

PROGRAM MŁODZIEŻ **W** DZIAŁANIU

DG Edukacja i Kultura
Program „Młodzież w działaniu”

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

WSTĘP

„MŁODZIEŻ W DZIAŁANIU” DLA WSZYSTKICH MŁODYCH LUDZI!

Młodzież niepełnosprawna, biedna, mniejszości, karani, osoby, które wypadły z formalnego systemu kształcenia, młodzież z kłopotami zdrowotnymi, młodzież z miejscowości małych bądź z obszarów dotkniętych bezrobociem, młodzież wiejska, osoby o odmiennej orientacji seksualnej, **WSZYSCY!**

Wszyscy powinni mieć szansę udziału w ciekawych projektach młodzieżowych, realizowanych lokalnie lub międzynarodowo, nawet jeżeli na początku wydaje się to trudne...

Jeśli pracujesz z młodzieżą z mniejszymi szansami, realizowanie projektów w ramach programu „Młodzież w działaniu” może stać się narzędziem w procesie włączania jej do społeczeństwa oraz przełamywania stereotypów. *Jak stworzyć europejski projekt dla młodych ludzi, którym tego typu doświadczenie przyniesie największe korzyści?*

Wyjdziesz za granicę • poznaj inne kultury • zdobądź nowe umiejętności, kontakty i praktykę • baw się • zmień perspektywę • zrób sobie przerwę od rutyny • zdobądź nową motywację i inspirację • prowadź swój własny projekt — **możesz zrobić o wiele więcej!**

PRIORYTETOWO!

Włączanie młodzieży z mniejszymi szansami to priorytet programu „Młodzież w działaniu”, na który przeznaczono są dodatkowe fundusze i wsparcie. Młodzi ludzie oraz osoby pracujące z młodzieżą mogą **rozwinąć swoje działania**, składając wniosek o dofinansowanie do Narodowej Agencji Programu „Młodzież w działaniu” w swoim kraju. Po każdym z pięciu corocznych terminów składania wniosków w każdym kraju komitet ewaluacyjny decyduje, któremu z projektów przyznać dofinansowanie. Przy ocenie dwóch projektów o tej samej jakości projekt angażujący młode osoby z mniejszymi szansami zdobędzie dofinansowanie w pierwszej kolejności.

CZYM SĄ PROJEKTY WŁĄCZAJĄCE?

Projekty włączające to projekty angażujące młodzież z mniejszymi szansami ORAZ projekty, które tworzą nowe możliwości dla takiej młodzieży.

Młodzi ludzie z mniejszymi szansami to ci, którzy w porównaniu ze swoimi rówieśnikami mają większe trudności z dostępem do informacji, edukacji i kultury. To młodzież, która jest mniej oczywistym odbiorcą/twórcą/partnerem w projektach młodzieżowych z powodu problemów społecznych, dyskryminacji, sytuacji ekonomicznej, niepełnosprawności, niskich kwalifikacji czy rezultatów szkolnych, pochodzenia kulturowego, kłopotów zdrowotnych bądź niekorzystnej lokalizacji.

Każdy kraj w Europie jest inny: młodzi ludzie doświadczający wyżej wymienionych trudności lub znajdujący się w podobnej sytuacji w jednym kraju mogą należeć do grupy z mniejszymi szansami, a w innym nie. **Najważniejsze jest jednak to, aby nikt nie był wykluczany!**

DODATKOWE WSPARCIE DLA PROJEKTÓW WŁĄCZAJĄCYCH

Twoim zadaniem jest dokładne uzasadnienie w formularzu wniosku o dofinansowanie, *dlaczego uważasz, że Twój projekt jest projektem włączającym*. Takie same kryteria obowiązują przy ocenie każdego projektu w programie „Młodzież w działaniu”. Jeżeli to uzasadnisz, możesz otrzymać dodatkowe wsparcie na projekt włączający.

- Koszty specjalne: jeśli pojawiają się dodatkowe koszty wynikające z pracy z grupą młodzieży niepełnosprawnej, możesz we wniosku ubiegać się o ich pokrycie.
- Elastyczne procedury: jeżeli pracujesz z młodzieżą o specjalnych potrzebach, Narodowa Agencja może udzielić Ci wsparcia i wykazać się większą elastycznością w procedurze składania wniosków.
- Projekty wielodziałaniowe: można ubiegać się o dofinansowanie kilku różnorodnych działań (wymiana młodzieży + inicjatywa młodzieżowa...) na jednym formularzu wniosku.
- Youthpass: każda młoda osoba może otrzymać certyfikat Youthpass potwierdzający umiejętności nabyte podczas projektu — certyfikat można potem dołączać do CV np. przy poszukiwaniu pracy.

MOŻLIWOŚCI!

Program „Młodzież w działaniu” daje młodym ludziom możliwość realizowania projektów włączających w różnorodny sposób. Mogą to być wymiany młodzieżowe, inicjatywy, tworzenie sieci, szkolenia. W ramach pięciu akcji każdy młody człowiek z pomysłem na projekt może spełniać swoje marzenia oraz uczyć się wielu ciekawych rzeczy.

WYMIANA MŁODZIEŻY: WSPÓLNIE ZAPLANOWANE SPOTKANIE MŁODZIEŻY Z RÓŻNYCH KRAJÓW W CELU POZNANIA SWOICH KULTUR, PRZEDYSKUTOWANIA INTERESUJĄCYCH TEMATÓW, ZREALIZOWANIA CIEKAWYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ.

Przykład wymiany młodzieży

Młode dziewczyny ze środowisk imigranckich z Estonii, Hiszpanii i Rumunii spotkały się w Tallinie, aby wspólnie rozmawiać o ich tożsamości, kulturach i pozycji w społeczeństwie. Na koniec trwającego tygodnia spotkania dziewczyny przygotowały spektakl uliczny na temat trudnej sytuacji, z którą muszą się mierzyć, i kreatywnych rozwiązań, które proponują.

SZKOLENIE I TWORZENIE SIECI: DZIAŁANIA PRZEZNACZONE DLA OSÓB PRACUJĄCYCH Z MŁODZIEŻĄ, DZIĘKI KTÓRYM MOGĄ WYMIENIAĆ POMYSŁY, PODNOSIĆ KWALIFIKACJE, ZDOBYWAĆ NOWE UMIEJĘTNOŚCI I ROZPOCZĄĆ WSPÓŁPRACĘ MIĘDZYNARODOWĄ.

Przykład seminarium

Członkowie organizacji pracującej z młodzieżą niepełnosprawną na Słowacji zorganizowali międzynarodowe seminarium w celu znalezienia partnerów do projektów wymian i wolontariatu. Spotkanie umożliwiło im zapoznanie się z niepełnosprawnymi pracownikami młodzieżowymi z różnych krajów, dyskusję oraz pozwoliło im dowiedzieć się, jak razem mogą rozwijać swoje działania.

WOLONTARIAT EUROPEJSKI (EVS): MŁODZI LUDZIE PRACUJĄ PRZY RÓŻNYCH PROJEKTACH ZAGRANICZNYCH JAKO WOLONTARIUSZE. PROJEKTY EVS PROMUJĄ SOLIDARNOŚĆ I TOLERANCJĘ, POZWALAJĄ WOLONTARIUSZOM ZDOBYĆ NOWE UMIEJĘTNOŚCI I DOŚWIADCZENIE.

Przykład wolontariatu

Chłopak z Danii, który przerwał naukę w szkole, wyjechał na wolontariat do rezerwatu przyrody w Wielkiej Brytanii. Do jego zadań należało promowanie nowych sposobów ochrony środowiska i ekologii wśród społeczności lokalnej. Dzięki temu nowemu doświadczeniu wolontariusz zdobył wiedzę, nowe perspektywy rozwoju, a także znajomość języka angielskiego, co w rezultacie może poprawić jego socjalną i zawodową sytuację po powrocie do domu.

INICJATYWY MŁODZIEŻOWE: DZIAŁANIA REALIZOWANE PRZEZ MŁODYCH LUDZI LOKALNIE BĄDŹ WE WSPÓŁPRACY Z PARTNEREM ZAGRANICZNYM, SŁUŻĄCE ICH SPOŁECZNOŚCI, ROZWOJOWI INICJATYWY I KREATYWNOSTCI.

Przykład inicjatywy młodzieżowej

Grupa młodzieży z Brugii (Belgia) opracowała warsztaty z różnorodnymi działaniami edukacyjnymi, których celem było podniesienie świadomości i wiedzy na temat dyskryminacji, homofobii i nietolerancji. W warsztatach mogły wziąć udział lokalne organizacje i szkoły.

WAŻNE W PRACY Z MŁODZIEŻĄ Z MNIEJSZYMI SZANSAMI!

Jeżeli pracujesz z młodzieżą z mniejszymi szansami, dobrze znasz poniższe rady, ale pamiętaj, że warto zaznaczyć je we wniosku, aby zwiększyć szanse na otrzymanie dofinansowania.

- Poznaj potrzeby, przeszkody i wyzwania stojące przed tą młodzieżą
- Dostosuj metody pracy
- Zapewnij odpowiednie przygotowanie, wsparcie i dalsze działania
- Zaangażuj młodych ludzi w cały projekt
- Pokaż im, czego mogą się nauczyć dzięki projektowi
- Pokaż swoje kompetencje edukacyjne oraz doświadczenie związane z włączaniem
- Zbuduj trwałe partnerstwo i zadbaj o dobrą komunikację z organizacjami partnerskimi

Projekt nie jest tylko dla uczestników. Nie zapomnij przekazać doświadczeń z jego realizacji, by wywrzeć jak największy wpływ na innych. Jeżeli masz dobry pomysł, jak zaplanować działania, które pomogą przekazać rezultaty projektu i sprawić, aby były użyteczne dla innych, możesz starać się o dodatkowe dofinansowanie na ten cel.

Zapoznajcie się z projektami, które zostały
zrealizowane w ostatnich latach, a które są
przykładem tego, że jeżeli się chce, to można!

Zatańcz z nami i naszymi sąsiadami

Wschód&Centrum&Zachód – wspólny

EVS!

Marzenia są do spełnienia

Malowane tańcem

nas
Usłysz

Każdy z nas daje część siebie

Połączenie przeciwko wyłączeniu

ZATAŃCZ Z NAMI I NASZYMI SĄSIADAMI

DANCE WITH US AND OUR NEIGHBOURS

ORGANIZACJA: POLSKI ZWIĄZEK NIEWIDOMYCH — OKRĘG PODKARPACKI (PZN OP)

UCZESTNICY: 14 OSÓB Z POLSKI, 14 OSÓB ZE SŁOWACJI

MIEJSCE: ŻARNOWSKA K. ŁEBY **DATA:** 7.08.2009 R. — 16.08.2009 R.

AKCJA 1.1. WYMIANY MŁODZIEŻY

GŁÓWNE TEMATY DZIAŁAŃ: NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ, EDUKACJA, INTEGRACJA

Taniec. Styl, precyzja i gracia, z jaką porusza się para tancerzy, sprawiają, że ten rodzaj aktywności jest nie tylko przyjemnością dla samych tańczących, ale również dla widzów. Ale czy potrzebny jest wzrok, by czuć rytm i naprawdę cieszyć się tańcem?

Dwie grupy młodzieży, z Polski i Słowacji, na co dzień współpracujące z organizacjami działającymi na rzecz osób niewidomych i słabowidzących, spotkały się pod Łebą, by dzielić się swoją pasją podczas zajęć tanecznych. Niektórzy z uczestników posiadali już pewne umiejętności, inni mieli szansę postawić swoje pierwsze kroki na parkiecie. Zajęcia ruchowe zaplanowane zostały tak, by poprawić kondycję początkujących tancerzy, pomóc im się zintegrować i pokazać, że edukacja poprzez sport może być czymś niezwykle atrakcyjnym. Młodzież niewidoma i z dysfunkcją wzroku jest ciekawą światą, chce poznawać inne kultury, a także codzienność żyjących w nich osób. Aby im to umożliwić, harmonogram projektu został rozszerzony o różnorodne zajęcia.

Uczestnicy projektu uczyli się *tańca towarzyskiego i tańców regionalnych*. Część zajęć odbywała się pod okiem profesjonalnych instruktorów doświadczonych w pracy z osobami słabowidzącymi, a część stanowiła wzajemną naukę prowa-

dzoną przez samą młodzież. Inne zajęcia ruchowe to m.in. *gimnastyka, aerobik i odpowiednio dobrane gry zespołowe*, które są bardzo ważnym elementem kształtującym nie tylko kondycję, ale również umiejętność sprawnego poruszania się, kontroli i świadomości własnego ciała, co jest szczególnie ważne dla osób niewidomych. Po tym kilkudniowym pobycie nad morzem wielu uczestników projektu przełamało barierę psychologiczną przed otwarciem się na innych ludzi. Dzięki nowym umiejętnościom tanecznym udało im się pokonać dyskomfort odczuwany podczas zabaw tanecznych, dyskotek czy balów.

Pierwsze zajęcia taneczne odbyły się zaraz po przyjeździe uczestników. Wieczorem instruktorzy zorganizowali skrócone zajęcia „Pokażmy, że możemy tańczyć”, aby wszyscy się przekonali, jak niewiele trzeba wiedzieć o tańcu, by móc dobrze się razem bawić. Kolejne dni to już solidna nauka tańca towarzyskiego na poziomie kursu I stopnia. Po dziesięciu dniach wymiany każdy potrafił zatańczyć podstawowe kroki cha-chy, walca angielskiego, walca wiedeńskiego i samby. Ci bardziej zaawansowani mogli popisać się krokami tanga, rumbi i quickstepa. Podczas jednego z wieczorów zagościł polski taniec narodowy – krakowiak! Na początku zapoznanie się z nowymi krokami tańca było trudne zwłaszcza dla osób niewidomych i ze znacz-

na dysfunkcją wzroku, dlatego każdy nowy ruch objaśniany był indywidualnie i demonstrowany za pomocą dotyku. Osoba niewidoma kładła rękę na rękę osoby widzącej, która bardzo dokładnie wykonywała określony ruch. Na tej podstawie osoba niewidoma mogła odtworzyć samodzielnie nową figurę. Nauka tańca była jedną z metod edukacji pozaformalnej, w której liderzy i uczestnicy uczyli się od siebie nawzajem. Osoby znające niektóre niezbędne kroki pomagały tym, dla których te zajęcia były pierwszym zetknięciem z tańcem.

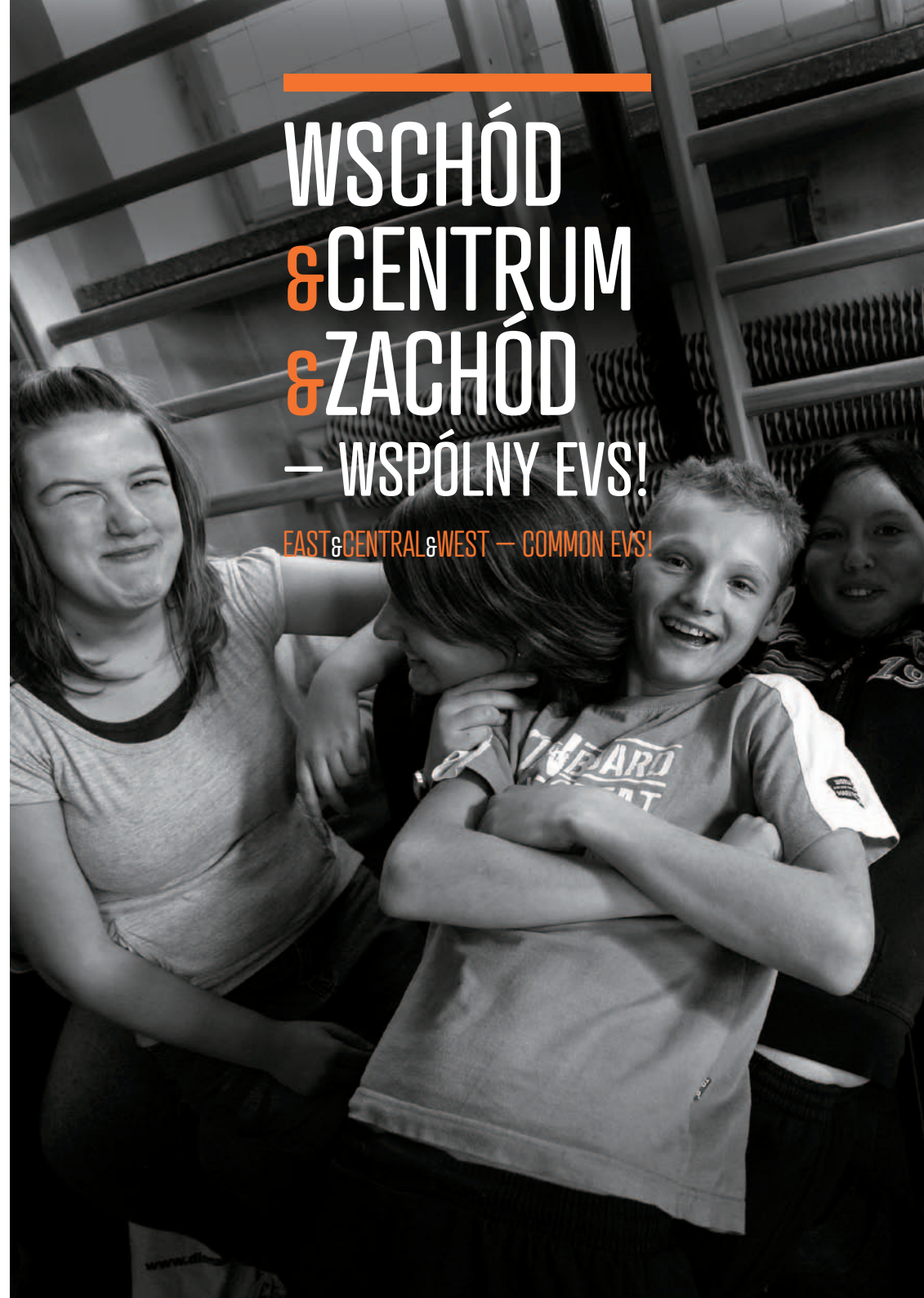
A co działo się poza tańcem? Przedpołudnia poświęcone były na dyskusje związane z promowaniem aktywnego trybu życia, dzielenie się doświadczeniami oraz na tworzenie międzynarodowej grupy wzajemnego wsparcia. Początkowo językiem komunikacji miał być angielski. Szybko okazało się jednak, że grupy polska i słowacka bez trudu porozumiewają się w ojczystych językach i używają ich częściej i chętniej. Dzięki temu każdy dzień przynosił nowe żarty słowne i zabawne sytuacje wynikające z podobieństwa fonetycznego wyrazów o nieco odmiennym znaczeniu w obu językach. W programie znalazł się czas na wycieczki do Gdańska i Muzeum Wsi Polskiej w Klukach, podczas których osoby niewidome dotykały fragmentów gdańskich budowli czy eksponatów w skansenie. Każda chwila wykorzystana była aktywnie, nawet ta przeznaczona na spacer po plaży; dla młodzieży z większą sprawnością zorganizowano gry sportowe, dla pozostałych zajęcia rzeźby z piasku. *„Dysfunkcja wzroku cię nie wyklucza”* to zajęcia poświęcone wymianie doświadczeń w zakresie dyscyplin sportowych uprawianych przez niewidomych i słabowidzących. Zajęcia *„Każdy z nas jest wyjątkowy, zaś nasza niepełnosprawność to motywacja do działania”* poświęcone były ukazaniu możliwości edukacyjnych dla niepełnosprawnych stwarzanych przez Unię Europejską. *„My i nasze organizacje”* to burza mózgów, z której wyłoniły się pomysły na wspólne inicjatywy dla obu organizacji oraz propozycje nowych działań, którymi mogłyby

wzbogacić swoją ofertę dla osób niewidomych. Ostatniego dnia wymiany odbyła się rozmowa pod hasłem *„Masz problem? Rozwiążmy go razem!”* polegająca na poszukiwaniu rozwiązań codziennych problemów niepełnosprawnej młodzieży i wspólnej ich analizie.

Tematyka projektu w bardzo wyraźny sposób pokazuje, z jakich obszarów aktywności młodzież niewidoma i słabowidząca jest często wykluczana z powodu stereotypów i uprzedzeń. Niejednokrotnie osoby niepełnosprawne mają utrudniony dostęp do szkoleń i kursów tańca – pełnosprawni instruktorzy błędnie oceniają możliwości tej grupy osób, a przecież taniec pozytywnie wpływa na wiele aspektów życia związanych ze zdrowiem fizycznym i psychicznym, chociażby na poczucie własnej wartości. Realizując projekt, młodzież pokazała, że osoby niewidome nie muszą rezygnować z tej sfery życia, co więcej – nie ma żadnych podstaw, by je z niej wykluczać. Poszerzając swe umiejętności, uczestnicy projektu zwiększyli swoje szanse na udział w życiu społecznym, integrację i akceptację ze strony innych. Jak powiedział jeden z uczestników wymiany: *„Barierą są tam, gdzie sami je sobie postawimy”*. Autorzy projektu uznali, że to zdanie doskonale podsumowuje całe ich przedsięwzięcie.

WSCHÓD & CENTRUM & ZACHÓD — WSPÓLNY EVS!

EAST & CENTRAL & WEST — COMMON EVS!

ORGANIZACJA GOSZCZĄCA: STOWARZYSZENIE „U SIEMACHY”
INDYWIDUALNY WOLONTARIAT EUROPEJSKI
MIEJSCE: KRAKÓW **DATA:** 15.08.2010 R. — 14.02.2011 R.
AKCJA 2. WOLONTARIAT EUROPEJSKI EVS
GŁÓWNE TEMATY DZIAŁAŃ: PRZECIWDZIAŁANIE DYSKRIMINACJI

Stowarzystwo „U Siemachy” to organizacja, której celem jest niesienie wszechstronnej pomocy dzieciom i ich rodzinom ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W chwili obecnej Stowarzyszenie prowadzi sieć specjalistycznych placówek, które bezpośrednio tej pomocy udzielają. Należy do nich pięć Dziennych Ośrodków Socjoterapii, trzy Rodzinne Domy Dziecka, Młodzieżowa Grupa Usamodzielnienia, Młodzieżowy Klub Umiejętności, Krakowski Instytut Psychoterapii oraz Mieszkanie Chronione. Placówki te *umożliwiają dzieciom i młodzieży edukację i rozwój oraz zapewniają opiekę i stabilne warunki ok. 1200 młodym ludziom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej*, pochodzącym z rodzin ubogich, zagrożonych wykluczeniem społecznym, dotkniętych patologiami. Poza organizowaniem sieci pomocy Stowarzyszenie realizuje wiele innych działań i projektów społecznych. Jednym z nich jest zaangażowanie w Wolontariat Europejski.

Na projekt „East&Central&West” Stowarzyszenie zaprosiło wolontariuszkę Tamarę z Armenii, która, podobnie jak podopieczni Stowarzyszenia, jest wychowanką domu dziecka. Wolontariat Europejski, na który się zgłosiła, był dla niej nie tylko szansą

wyrwania się z miejscowości, w której mieszkała, ale także zdobycia nowych umiejętności i kompetencji, które pomogą jej w odnalezieniu się na rynku pracy i rozpoczęciu samodzielnego życia. Tamara jest wyjątkową wolontariuszką. Zanim zgłosiła chęć udziału w projekcie „U Siemachy”, pracowała już w ramach projektu EVS w krakowskim Stowarzyszeniu STRIM. Jednak profil nowej polskiej organizacji goszczącej i proponowane podczas projektu działania sprawiły, że zapragnęła przedłużyć swój pobyt w Polsce i jeszcze raz spróbować swoich sił w pracy z dziećmi i młodzieżą w ramach EVS. Jej przygoda z wolontariatem zaczęła się znacznie wcześniej, kiedy to jej obecna polska mentorka sama była wolontariuszką w Armenii. Poznały się w domu dziecka, w którym wychowywała się Tamara. Kolejną motywacją były dwa krótkie wyjazdy do Polski, podczas których Tamara dosłownie zakochała się w Krakowie i od tamtej pory jej głównym marzeniem stały się studia filologiczne w Polsce i jak najszybszy powrót do tego kraju. W Armenii studiowała wychowanie plastyczne w Akademii Pedagogicznej, poza tym bardzo lubi dzieci. Wszystko to razem sprawiło, że w sierpniu 2010 roku po raz kolejny przybyła do Polski.

Ze względu na kraj, z którego pochodziła Tamara, tak *egzotyczny dla wychowanków Dziennego Ośrodka Socjoterapii*, główny nacisk na projekcie

został położony na edukację międzykulturową oraz zapoznanie dzieci i młodzieży z kulturą ormiańską. Niewiele osób ze społeczności lokalnej miało możliwość zetknięcia się z bogatymi tradycjami i kulturą Armenii, mimo iż kraj ten miał wpływ na kształtowanie się kultury polskiej, a mniejszość ormiańska zamieszkuje tereny polskie od kilkuset lat i jest oficjalnie uznaną mniejszością narodową. Wspólne doświadczenia Tamary i dzieci, czyli dorastanie w domu dziecka, pomogły w znalezieniu płaszczyzny porozumienia, na której wolontariusze bardzo zależało. Podczas spotkań pragnęła udowodnić, że tak jak ona, *dzieci i młodzież mogą decydować o swoim życiu, mają możliwości, by być aktywnymi, rozwijać się i realizować swoje marzenia*. Poznawała Polskę, ze szczególnym uwzględnieniem regionu małopolskiego, nie tylko dzięki pobytowi, ale również poprzez organizację takich zajęć dla dzieci i młodzieży, podczas których mogły one wystąpić w roli przewodników i informatorów. Było to niezwykle ważne doświadczenie. Ze względu na duże trudności finansowe, z jakimi boryka się większość rodzin dzieci znajdujących się pod opieką Stowarzyszenia, nie mają one zbyt wielu okazji do podróżowania. Stała współpraca z zagraniczną wolontariuszką wyzwoliła w nich chęć poznania czegoś nowego, nauki obcego języka i podniesienia poziomu życiowych aspiracji. Czynny udział w zajęciach oraz możliwość podzielenia się *„czymś swoim”* pozwoliły dzieciom odzyskać wiarę we własne siły.

Na czym konkretnie polegały zadania Tamary jako wolontariuszki w Stowarzyszeniu „U Siemachy”? Przede wszystkim było to współprowadzenie zajęć dla dzieci i młodzieży w wybranych ośrodkach, jak również samodzielne prowadzenie warsztatów realizowanych według własnego, autorskiego pomysłu, zgodnego z jej zainteresowaniami i umiejętnościami. Oczywiście aktywnie uczestniczyła także w bieżących pracach ośrodków, m.in. przy organizacji i realizacji wyjazdów, wycieczek, wydarzeń artystycznych i sportowych. Przez cały czas

trwania swojego wolontariatu Tamara pozostawała pod opieką pracownika danego ośrodka. Zajęcia, w których prowadzeniu pomagała, odbywały się zazwyczaj w godzinach popołudniowych, wśród nich były zajęcia komputerowe, pomoc w odrabianiu zajęć domowych, współprowadzenie warsztatów plastycznych oraz szereg innych, bezpośrednio związanych z kulturą ormiańską: animacje językowe, podczas których dzieci mogły zapoznać się z podstawami języka ormiańskiego z elementami pisma, opowiadanie bajek ormiańskich i rosyjskich czy wspólne gotowanie prostych tradycyjnych potraw z biesiadowaniem.

Dzięki wolontariatowi Tamara mogła naprawdę sporo się nauczyć. Główną *„zdobyczą”* jest dla niej znajomość języka polskiego, która przybliżyła realizację jej marzenia o studiach w Polsce i pracy z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem. Do kolejnych korzyści należą *nowe kompetencje społeczne, kulturowe i zawodowe*. Praca w dziennych ośrodkach socjoterapii wymaga nie tylko dużej wrażliwości, otwartości i cierpliwości, ale także wiele uczy. Tamara poznała zatem metody pracy z dziećmi i młodzieżą z trudnych środowisk, zasady pracy socjoterapeutycznej, a poprzez zaangażowanie w prace ośrodka i planowanie własnych działań miała wpływ na określanie własnych celów edukacyjnych i ich realizację.

MARZENIA SĄ DO SPEŁNIENIA

GRUPA: MARZYCIELKI ORGANIZACJA WSPIERAJĄCA: DOLNOŚLĄSKA WOJEWÓDZKA KOMENDA
OCHOTNICZYCH HUFCÓW PRACY WE WROCŁAWIU

MIEJSCE: PLACÓWKA OPIEKUŃCZO-INTERWENCYJNA „PRZYSTANEK DOBREJ NADZIEI”, WROCŁAW

DATA: 14.09.2009 R. – 1.03.2010 R.

AKCJA 1.2. INICJATYWY MŁODZIEŻOWE

GŁÓWNE TEMATY DZIAŁAŃ: INTEGRACJA SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU I KSENOFOBII

Marzenia są do spełnienia to projekt autorstwa czterech odważnych dziewczyn z Wrocławia, które postanowiły zmierzyć się z własnymi marzeniami. Ich zapał i świetny pomysł porwały do współpracy koleżanki i pracowników Ochotniczych Hufców Pracy.

„(...) Bardzo dużo realizuje się projektów i dużo się o nich mówi. *Pomyślałyśmy – dlaczego nie my?* Przecież też możemy spróbować zaistnieć jako grupa piętnastu dziewczyn, które chcą zrobić coś nie tylko dla siebie, ale również dla swojego najbliższego środowiska, a tym samym przekonać się, co to znaczy integracja społeczna. Nasza grupa składa się z uczestniczek Hufca Pracy we Wrocławiu oraz dziewczyn z Placówki Opiekuńczo-Interwencyjnej >>Przystanek Dobrej Nadziei<< we Wrocławiu. Nazwałyśmy naszą grupę **MARZYCIELKI**, bo chcemy, żeby nasze marzenia się spełniły, a nasze rodziny uwierzyły w nas i były z nas dumne, że potrafimy coś zrobić z własnej inicjatywy”.

Projekt obejmował kilka różnych działań, wiele z nich odbywało się w trakcie całego projektu. Pierwszym było spotkanie integracyjne, podczas którego dziewczyny poznały się wzajemnie (grupa inicjatywna wraz z uczestniczkami projektu), zaprezentowały harmonogram zajęć i podzieliły się

obowiązkami, w końcu miały we wspólnym gronie spędzić pięć miesięcy. Każda z dziewczyn mogła podzielić się swoimi pomysłami co do tego, jak zajęcia powinny wyglądać lub jak można je kreatywnie rozwinąć. Sam projekt polegał na przeprowadzeniu serii warsztatów charakterystyki, na których uczestniczki pod okiem specjalistów zajmujących się sztuką wizażu uczyły się m.in. tego, jak za pomocą różu, szminki i cieni do powiek wykonać profesjonalny, teatralny makijaż. *Zdobyte umiejętności dziewczyny mogły wykorzystać podczas odbywających się w tym samym czasie spotkań z pacjentami oddziału dziecięcego w Szpitalu im. Marciniaka we Wrocławiu.* Cykl spotkań z dziećmi to drugie duże działanie projektowe. Poza tymi dwoma odbyło się spotkanie poświęcone tematowi wyglądu zewnętrznego i jego wpływu na zdrowie i samopoczucie, zatytułowane „Zdrowie i uroda – jestem księżniczką”, zabawa andrzejkowa połączona ze skeczami i grami mającymi na celu ukazanie zachowań ksenofobicznych i sposobów przeciwdziałania im: *„Z ksenofobią nam nie do twarzy”*, mikolajki dla dzieci oraz specjalny pokaz zdobytych podczas warsztatów umiejętności charakterystyki dla pracowników organizacji wspierającej cały projekt. Jak widać, harmonogram projektu był dosyć napięty. Należy wspomnieć jeszcze o tym, że dziewczyny same przygotowały salę, w której odbywały się warsztaty, jak również o tym,

że napisały i wydały wspólnie folder podsumowujący cały projekt. Dla zdecydowanej większości było to pierwsze zetknięcie z procesem tworzenia publikacji.

Podczas warsztatów charakteryzacji odbyło się w sumie dwadzieścia jeden spotkań, które *ujawniły wiele nieodkrytych do tej pory talentów plastycznych*.

„Na zajęciach wizażu poznałyśmy nowe koleżanki. Początkowo bacznie przyglądałyśmy się sobie. Na pierwszych zajęciach praktycznych znałyśmy już swoje imiona. Pani Agnieszka z dużą cierpliwością odpowiadała na nasze pytania i uczyła różnych sztuczek, dzięki którym możemy ukryć mankamenty naszej urody. Potrafimy już zrobić makijaż naturalny, wieczorowy i awangardowy. Nauczyłyśmy się współdziałania w grupie, koleżeństwa, rozwijamy zdolności plastyczne i estetyczne. Każde zajęcia dokumentowałyśmy, robiąc zdjęcia umalowanych twarzy”.

Uroda to nie wszystko — dziewczyny doskonale to wiedziały, planując swój projekt. *Gościem jednego ze spotkań była pani psycholog, z którą uczestniczki przedsięwzięcia rozmawiały o wpływie wyglądu zewnętrznego na samoocenę, poczucie własnej wartości, o tym, w jaki sposób może się ona odbijać na zdrowiu fizycznym i psychicznym*. W październiku natomiast zorganizowały spotkanie z dietetyczką, która uzmysłowiła im, jakie zagrożenia dla zdrowia i higieny życia niesie za sobą złe odżywianie, nadmierne odchudzanie oraz brak ruchu, zwłaszcza w ich nastoletnim wieku.

Już w październiku, czyli w drugim miesiącu trwania projektu, dziewczyny zaplanowały pierwsze spotkanie z dziećmi w szpitalu. Takich spotkań odbyło się jeszcze kilka, ale już po tym pierwszym wiadomo było, że chętnych do wspólnej zabawy i spędzania razem czasu nie zabraknie.

„W sobotę 10 października zrobiliśmy niespodziankę dzieciom, które przebywają w szpitalu przy ulicy Traugutta na oddziale chirurgii. Odwiedziliśmy je. Wspólnie bawiliśmy się, czytając wiersze Jana Brzechwy, większość dzieci zna je na pamięć. Justynka, Oliwka, Wiktoria, Kasia i Ania wykonały przepiękne ilustracje do czytanych utworów. Prace oprawiliśmy i oddaliśmy podczas następnej wizyty. Dziewczyny wykorzystały zdobyte na warsztatach umiejętności i umalowały młodsze koleżanki. Wizyta w szpitalu dała nam wiele do myślenia — jesteśmy zdrowe, a te małe dzieci nie. *Możemy wnieść w ich życie trochę radości i uśmiechu, pobyc z nimi. Z niecierpliwością oczekiwaliśmy następnego spotkania*”.

Pomysł zajęć w szpitalu, czytania książek, wspólnego malowania ilustracji i przebierania za postacie z bajek spodobał się nie tylko dzieciom, ale także ich rodzicom. Rodzice małych pacjentów byli dziewczynom niezmiernie wdzięczni za to, że choć na chwilę ich dzieci mogą zapomnieć o swojej chorobie i o tym, że są w szpitalu.

Co w tym projekcie jest niezwykłego? To, że w całości został przygotowany i przeprowadzony przez młodzież, która pochodzi ze środowisk niedających zbyt wielu szans i możliwości na rozwój, chociażby z powodów finansowych. Uczestnictwo w działaniach pozwoliło dziewczynom uwierzyć we własne siły i zwiększyć poczucie własnej wartości mimo kłopotów, z jakimi na co dzień muszą się borykać. Oto jak autorki projektu podsumowują swoją inicjatywę:

„Uwierzyłyśmy, że my też *potrafimy zrobić coś od początku do końca i że wokół jest wielu życzliwych ludzi*, którzy potrafią bezinteresownie pomóc. Przekonałyśmy się, że jeśli się czegoś chce, to warto do tego dążyć. Stałyśmy się bardziej odpowiedzialne za siebie i za innych”.

„Celem naszego projektu była integracja ze społecznością lokalną, przeciwdziałanie zjawiskom nietolerancji oraz zmiana naszego wizerunku. Zainteresowanie naszym projektem było bardzo duże, zarówno w szpitalu, gdzie odwiedzałyśmy chore dzieci, jak i w Placówce, gdzie odbywały się warsztaty charakteryzacji. Personel szpitala zadawał nam dużo pytań na temat samego projektu i tego, skąd wzięłyśmy pieniądze. Z niemałą satysfakcją odpowiadałyśmy, że projekt jest naszego autorstwa. Przystępując do niego, założyłyśmy sobie również zmianę tego, jak postrzegają nas inni, jako młodzież trudną i niechętną do współpracy. Myślę, że naszym zachowaniem i postępowaniem podczas projektu udowodniłyśmy, że jest inaczej. Uważamy więc, że *założony wcześniej cel został osiągnięty*”.

MAŁOWANE TAŃCEM

PAINTED WITH DANCE

ORGANIZACJA: STOWARZYSZENIE WSPIERANIA DZIAŁAŃ TWÓRCZYCH „UNIKAT”
UCZESTNICY: 9 OSÓB Z POLSKI, 6 OSÓB Z NIEMIEC, 6 OSÓB Z PORTUGALII, 6 OSÓB Z ESTONII,
6 OSÓB ZE SŁOWACJI
MIEJSCE: ZAKOPANE **DATA:** 13.11.2009 R. — 20.11.2009 R.
AKCJA 1.1. WYMIANY MŁODZIEŻY
GŁÓWNE TEMATY DZIAŁAŃ: NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ, INTEGRACJA SPOŁECZNA

Celem Stowarzyszenia Wspierania Działań Twórczych „UNIKAT” jest tworzenie warunków do rozwoju, rehabilitacji społecznej, zdrowotnej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Poprzez wykorzystywanie różnego rodzaju środków artystycznych oraz organizowanie różnych form pomocy pracownicy Stowarzyszenia dążą do zapewnienia swoim podopiecznym warunków godnego życia, jak również starają się dać im szansę na indywidualny rozwój. Placówka została utworzona dla dwudziestu pięciu uczestników ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności intelektualnej ze wskazaniem do terapii zajęciowej. Stowarzyszenie oferuje szeroko rozumiany trening umiejętności społecznych i arteterapię. W pracowniach ceramiki, szkła, rękodzieła oraz grafiki komputerowej uczestnicy są pod stałą opieką psychologa, pedagoga, pielęgniarki i rehabilitanta.

Kilka lat temu Stowarzyszenie brało udział w projektach wymiany młodzieży w ramach programu MŁODZIEŻ 2000 – 2006 (wcześniejsza edycja programu „Młodzież w działaniu”). W 2009 roku nadszedł czas na ponowne *skoncentrowanie się na działaniach międzynarodowych*. Ich dotychczasowe doświadczenie dało im możliwość stworzenia profesjonalnego projektu oraz per-

spektywę do kontynuacji podjętych w nim działań. Przez projekt realizowany wspólnie z czterema zagranicznymi partnerami organizatorzy promowali międzynarodową integrację młodzieży niepełnosprawnej, zwłaszcza młodych ludzi niepełnosprawnych intelektualnie, których środowisko, ze względu na swoją specyfikę, jest bardzo hermetyczne. Tego typu inicjatywy dają wspaniałe możliwości oddziaływania terapeutycznego, a przy okazji poszerzania wartości związanych z *tolerancją*. Projekt był także szansą dla młodzieży do zaprezentowania umiejętności artystycznych i rozwijania ich wspólnie z rówieśnikami z innych krajów. *Wspólna praca, wieczory narodowe, spotkania, zajęcia, wszystkie te działania odbywały się w atmosferze różnorodności kulturowej*, a razem stanowiły wspaniały materiał promujący te wartości, które powinny charakteryzować europejską wspólnotę – tolerancję i integrację w wielokulturowym społeczeństwie.

Projekt „Małowane tańcem”, który powstał w odpowiedzi na potrzeby osób niepełnosprawnych intelektualnie, wpisywał się w nurt działań włączających młodzież z mniejszymi szansami. *Międzykulturowy wymiar projektu był szczególnie ważny dla uczestników wymiany ze strony polskiej*, którzy ze względu na swoją trudną sytuację zdrowotną i społecznoekono-

miczną nie mają możliwości poznawania innych kultur ani utrzymywania kontaktów z rówieśnikami z innych krajów.

Wspólnie z partnerami zagranicznymi organizatorzy ze Stowarzyszenia „UNIKAT” zdecydowali się na takie formy działań, które były najbliższe ich podopiecznym. Praca z młodzieżą niepełnosprawną intelektualnie niesie ze sobą określoną specyfikę pracy, w której podstawowym elementem jest zapewnienie wszystkim uczestnikom bezpieczeństwa i opieki. Projekty realizowane z taką grupą młodzieży *różnią się znacząco od tych, w których uczestnikiem, inicjatorem i odbiorcą jest młodzież zdrowa*. Konieczne jest sięganie w nich po narzędzia znane. Ważna jest również współpraca pomiędzy instruktorami/terapeutami, którzy muszą zagwarantować bezpieczny przebieg projektu. Udział samej młodzieży na etapie przygotowań z racji ich niepełnosprawności był stosunkowo ograniczony. Nie znaczy to, że nie brali oni udziału w przygotowaniach. To oni przede wszystkim wyrazili chęć uczestnictwa w projekcie i poprosili o jego zorganizowanie. *To z nimi opiekunowie konsultowali zakres zajęć oraz formy ich realizacji*. Podczas tego kilkudniowego spotkania odbyły się zajęcia z malowania szkła i wspólnego przygotowywania szklanego kolażu, zajęcia z ceramiki, m.in. ozdabianie szklivami naczyń, wspólne wypalanie naczyń japońską metodą raku, wszelkiego rodzaju zajęcia plastyczne, podczas których powstawały pełne ekspresji, energii i ruchu malowidła, inspirowane *tańcem* i oczywiście, zgodnie z tytułem projektu, zajęcia z choreoterapii, w ramach których odbyły się zabawy integracyjne przy muzyce, tańce i pantomima.

Podczas trwania wymiany zaangażowanie młodzieży z grupy polskiej było widoczne na każdym kroku. To oni byli przecież uczestnikami i zarazem gospodarzami spotkania. Na zajęciach młodzież, która znała poszczególne techniki, pomagała swoim koleżankom i kolegom, dla których były to całkowicie

nowe metody pracy. W trakcie pieszej wycieczki w góry aż trzech kolegów z różnych krajów pomagało w przemieszczaniu się koleżanki na wózku. Takich sytuacji, w których młodzież pomagała sobie nawzajem, było coraz więcej. Prawdziwy sens pojęć takich jak tolerancja, akceptacja, równość, pomoc oznaczająca czyn poznaje się podczas realizacji tego typu projektów.

„Dziennikarka, która przyjechała na nasz projekt, najbardziej zainteresowana była tym, jak uczestnicy się ze sobą porozumiewają. To było bardzo ciekawe doświadczenie, obserwować, w jaki sposób młodzież na naszym projekcie się komunikuje. Ponieważ tylko jedna podopieczna z Polski znała język angielski (i jest to ewenement w tym środowisku), wydawało się oczywiste, że nie będą mogli porozumiewać się werbalnie. Nic bardziej błędnego! Dla uczestników ważne było to, że mogli po prostu do siebie mówić, każdy w swoim języku. Sprawiało im to radość i satysfakcję. (...) Na tego typu spotkaniach powstaje specyficzny język, widoczny na każdym kroku, w pracach, na plakatach, w gestach, w tańcu — każda sytuacja może zostać wykorzystana do komunikowania się”.

Projekt dał młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie *szansę na doświadczenie nowego typu inności, związanej nie ze stanem zdrowia, lecz z krajem pochodzenia i odmienną kulturą*. Odnalezienie się w międzynarodowej grupie z pewnością było dla nich sporym wyzwaniem. Po zakończeniu projektu organizatorzy przyznali, że wszyscy uczestnicy bardzo dobrze poradzi sobie z zadaniami, zajęciami i komunikacją. Dzięki temu udowodnili przede wszystkim sobie samym, że mimo swoich ograniczeń mogą w aktywny sposób angażować się w tak duże przedsięwzięcia, przezwyciężając tym samym wiele barier i nabierając pewności siebie.

Czym byłby jednak projekt o charakterze artystycznym, gdyby jego uczestnicy nie mogli zaprezen-

tować efektów swej pracy szerszej publiczności? Opiekunowie, po uzgodnieniach z całą grupą, zadbali również o to, organizując wystawę prac na terenie hotelu. Zostali na nią zaproszeni przedstawiciele lokalnej społeczności. Wernisaż okazał się sukcesem, wystawa cieszyła się sporym zainteresowaniem, szczególnie ze strony lokalnych organizacji, działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Być może w ten sposób udało się zainspirować do działania innych? Stowarzyszenie „UNIKAT” zachęcone powodzeniem projektu wymiany przygotowało nowy projekt, realizowany w ramach Międzynarodowej Inicjatywy Młodzieżowej 1.2. programu *„Młodzież w działaniu”*. Projekt otrzymał wsparcie finansowe od Narodowej Agencji. Przygotowana została również nowa wymiana młodzieży, tym razem jest to przedsięwzięcie o tematyce sportowej...

USŁYSZ NAS

GRUPA: NIEFORMALNA GRUPA „AKTYWNI TO MY”
ORGANIZACJA WSPIERAJĄCA: DOM KULTURY „ZACISZE” W DZIELNICY TARGÓWEK M. ST. WARSZAWY
MIEJSCE: WARSZAWA DATA: 1.02.2009 R. — 31.10.2009 R.
AKCJA 1.2. INICJATYWY MŁODZIEŻOWE
GŁÓWNE TEMATY DZIAŁAŃ: PRZECIWDZIAŁANIE DYSKRYMINACJI, NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

W jaki sposób pokazać osobom sprawnym świat osób niesłyszących? Jak uświadomić osobom niesłyszącym, że nie muszą bać się przeszłości w drodze do życiowego sukcesu?

Nieformalna grupa młodzieży, działająca przy warszawskim domu kultury, postanowiła nakręcić o tym *ponadczterdziestominutowy film* i zainspirować innych, jeżeli nie do działania, to przynajmniej do dyskusji i próby odpowiedzi na powyższe pytania. Założenie w projekcie było bardzo ambitne. W trakcie kilku miesięcy grupa zapaleńców postanowiła nauczyć się sztuki aktorskiej, nakręcić film, a następnie samodzielnie zająć się jego montażem i postprodukcją. Całość kończyła się konferencją. W raporcie nadesłanym do Narodowej Agencji Programu „Młodzież w działaniu” młodzi filmowcy amatorzy *przyznają, że nie było łatwo, a część ich wstępnych, czasem zbyt optymistycznych, założeń zweryfikowała rzeczywistość*. Nikt nie ma jednak wątpliwości, że było warto.

Koordynatorka projektu oraz autorka scenariusza filmu, Marta Abramczyk, ma dysfunkcję słuchu. W sam projekt było zaangażowanych wiele osób niesłyszących. Cała grupa młodzieży, słyszącej i niesłyszącej, która wzięła udział w działaniach

warsztatowych i produkcji filmu, liczyła około trzydziestu pięciu osób! Na początku wszyscy musieli się do siebie przyzwyczaić. Niesłyszący musieli nauczyć się czytać z ruchu warg nieznanymi wcześniej osobom, a słyszący mówić wolniej, odwracając głowę w stronę osoby niesłyszącej. Na szczęście po pewnym czasie przestało to być problemem, a zintegrowana grupa coraz lepiej radziła sobie z komunikacją na kolejnych etapach realizacji projektu.

Całe przedsięwzięcie można podzielić na trzy fazy. Pierwszą z nich było zebranie grupy rówieśników, która oprócz siedmioosobowej grupy inicjatywnej wzięła udział w działaniach. *O możliwości przyłączenia się do projektu można było się dowiedzieć ze strony internetowej oraz od wspólnych znajomych*. Kiedy skład był mniej więcej ustalony, cała grupa mogła omówić potrzeby związane z produkcją filmu, zapoznać się ze scenariuszem, określić miejsca kręcenia poszczególnych scen, listę rekwizytów i oczywiście podział zadań. W tej fazie projektu odbyły się również warsztaty, podczas których młodzież doskonaliła umiejętności aktorskie i taneczne. Kolejna faza projektu, którą można uczciwie nazwać fazą główną, to *zdjęcia, montaż i wydanie płyty z filmem*. Oto jak autorzy projektu opisują swoje doświadczenia:

„Po wszystkich przygotowaniach, dograniu planów filmowych, wypożyczeniu potrzebnego sprzętu, wynajęciu sal itp. rozpoczęliśmy kręcenie filmu. Przewidywaliśmy dziewięć dni zdjęciowych w ciągu trzech miesięcy. Okazało się to niełatwym zadaniem. Nasze plany zmieniała pogoda, choroby aktorów, problemy w zebraniu wszystkich na określony termin... Brakowało nam również dobrego kierownika planu, który ogarnąłby całość. Każdy po trochu wcielał się w tę rolę. Po wielu perypetiach udało się jednak nagrać materiał. Przy kręceniu scen bardzo pomogły nam konsultacje reżyserskie i operatorskie. Po zakończeniu zdjęć przeszliśmy do montażu filmu. Był to, oprócz kręcenia ujęć, jeden z ważniejszych etapów całej produkcji filmowej. Przewidzieliśmy na jego realizację około trzy miesiące, by w miarę możliwości finansowych przygotować film jak najbardziej profesjonalnie. (...) Po montażu i przygotowaniu projektu graficznego wydaliśmy płytę DVD z filmem”.

Jak sami przyznają, produkcja filmu i poszczególne jej etapy były *ogromną szkołą dla wszystkich uczestników projektu i niewątpliwie pozwoliły im zdobyć nowe umiejętności*, nie tylko artystyczne. Realizacja filmu to ogromne przedsięwzięcie wymagające wielu zabiegów logistycznych, dogrywania terminów, przygotowania planów filmowych, miejsc, sprzętu i oczywiście ludzi. Była też ciekawym *przeżyciem dla osób słyszących*, które przy kręceniu scen w środowiskach lokalnych mogły lepiej zrozumieć i odczuć tematykę filmu, problemy osób niesłyszących, z jakimi spotykają się w codziennym życiu. Ważne jest również to, że zarówno projektu, jak i filmu o takiej tematyce, a przede wszystkim współpracy grupy złożonej z takich osób wcześniej nie było.

„Realizacja projektu przyczyniła się do łamania stereotypów o osobach niepełnosprawnych. Jest pewnego rodzaju pomostem łączącym świat niesłyszących ze światem słyszących, formą artystycznego dialogu. *Przygotowanie filmu pokazało*

również, że niepełnosprawni są w stanie realizować swoje marzenia w każdej dziedzinie, nie ograniczać się do funkcjonowania w zamkniętych przestrzeniach. Mogą być liderami i animatorami społeczności lokalnej, w aktywny sposób wpływać na zmianę swojego otoczenia. Jak w prawdziwej demokracji — decydować o swojej przyszłości, mieć prawo wyboru — projekt pozwolił wzmocnić te postawy”.

Końcowa faza projektu związana była z promocją działań. Rozpoczęła się od konferencji „Aktywność głuchej i niedosłyszącej młodzieży oraz ich interakcje ze słyszącymi rówieśnikami” połączonej z premierowym pokazem filmu. Konferencja była okazją do dyskusji na temat możliwości zaangażowania oraz trudności, jakich doświadczają młodzi z dysfunkcją słuchu. W jej trakcie uczestnicy projektu zaprezentowali zaproszonym gościom — pedagogom szkolnym, psychologom, pracownikom szkół integracyjnych oraz przedstawicielom mediów — całe przedsięwzięcie, jego cele i etapy realizacji.

To było pierwsze z serii spotkań, odbywających się kolejno w szkołach, ośrodkach kultury, ośrodkach szkolno-wychowawczych, których głównymi odbiorcami byli rówieśnicy autorów projektu. Stworzyły one *platformę dyskusji na temat aktywności młodzieży niepełnosprawnej*, możliwości integracji oraz realizacji wspólnych pomysłów. Autorzy projektu mają nadzieję, że te spotkania oraz prezentacja filmu zapoczątkowały w odbiorcach proces przemiany, podobny do tego, jakiego sami doświadczyli podczas realizacji projektu.

Sam film natomiast zaczął już żyć własnym życiem. Tysiąc kopii zostało rozdanych podczas spotkań połączonych z projekcją filmu z prośbą o przekazywanie ich dalej. Dodatkowe kopie filmu dostępne są w Domu Kultury „Zacisze”. *Obraz trafił również do większości ośrodków dla osób niesłyszących w całej Polsce. Film po wcześniejszym*

technicznym przygotowaniu został zamieszczony także na YouTube. Spotkań i dyskusji wokół filmu jest coraz więcej. Pokazują zarówno świat osoby niepełnosprawnej, jak również stereotypy związane z postrzeganiem jej życia. Natomiast cały projekt miał pokazać, że mimo dysfunkcji słuchu można osiągać sukcesy. I to się niewątpliwie udało.

KAŻDY Z NAS DAJE CZĄSTKĘ SIEBIE

WE ALL GIVE A LITTLE BIT OF OURSELVES

ORGANIZACJA GOSZCZĄCA: TOWARZYSTWO OPIEKI NAD NIEPEŁNOSPRAWNYMI W USTRONI
INDYWIDUALNY WOLONTARIAT EUROPEJSKI
MIEJSCE: USTRŃ **DATA:** 1.09.2010 R. — 31.08.2011 R.
AKCJA 2. WOLONTARIAT EUROPEJSKI
GŁÓWNE TEMATY DZIAŁAŃ: NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ, ZDROWIE

Wolontariuszka Doris pochodzi z Austrii. Z powodów zdrowotnych opuściła rok nauki w szkole i była zmuszona kontynuować ją z młodszym rocznikiem. Niestety, w nowej klasie czuła się odrzucona, szykanowana, nie nawiązała przyjaźni, wycofała się z życia klasy i szkoły. Te doświadczenia mocno wpłynęły na jej poczucie własnej wartości, brak pewności siebie, a ostatecznie zaowocowały niemożnością nawiązywania nowych kontaktów z rówieśnikami. Mimo kłopotów Doris udało się nadrobić rok edukacji.

Wolontariat Europejski w ramach programu „Młodzież w działaniu” był dla niej szansą zupełnie nowego startu i sprawdzenia się w nowym środowisku. Ponieważ działania wolontariackie nie były dla niej nowością (pracowała wcześniej jako wolontariuszka w organizacji Lebenshilfe Tirol, pomagającej w codziennym życiu osobom niepełnosprawnym), nie bała się wyjechać na zagraniczny projekt, który oferował rozwój zdobytych wcześniej umiejętności.

Towarzystwo Opieki nad Niepełnosprawnymi w Ustroniu powołało w 1991 roku Ośrodek Edukacyjno-Rehabilitacyjno-Wychowawczy, do którego uczęszczają dzisiaj trzydzieści cztery osoby w różnym wieku – od 6 do 38 lat. Od trzech lat Towa-

rzystwo realizuje projekty w ramach programu „Młodzież w działaniu”.

„Radość i chęć brania udziału w oferowanych działaniach powoduje, że dokładamy wszelkich starań, aby czas spędzony w ośrodku był dla naszych wychowanków atrakcyjny, rozwijał ich wszechstronnie. Dlatego też wsparcie programu »Młodzież w działaniu« jest istotnym filarem tych działań. Każda z osób, dzięki bogactwu doświadczenia, wnosi coś do naszej pracy, uczymy się wzajemnie od siebie, poznajemy tradycje i kulturę innych krajów. Jest to wiedza bezcenna”.

Ośrodek Edukacyjno-Rehabilitacyjno-Wychowawczy, w którym realizowany był projekt wolontariatu, zajmuje się szeroko rozumianym... usprawnianiem – fizycznym, psychicznym i społecznym. W każdym kraju istnieje inny system szkolnictwa specjalnego, różne metody i techniki. Zagadnienia niepełnosprawności są nierozzerwalnie związane ze zdrowiem, profilaktyką i leczeniem. Niepełnosprawność wpływa na poziom jakości życia osób nią dotkniętych, także ich rodzin i najbliższego środowiska lokalnego. Doris jako osoba wcześniej działająca w ramach wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych miała już pewne doświadczenie, chciała jednak poszerzyć

swoją wiedzę. Natomiast dla organizacji goszczącej nowa osoba, zwłaszcza z zagranicy, była cenna z powodu nowej perspektywy, z jaką podchodziła do codziennej pracy w organizacji. Austria *mimo bliskiego sąsiedztwa ma nieco inne tradycje i zwyczaje*, a jej historia przeplata się z historią Polski, szczególnie regionu śląskiego, który w przeszłości należał do Cesarstwa Austro-Węgier. Nie wiele młodych osób zna fakty z tej nie tak odległej przeszłości. Autorzy projektu cieszyli się na myśl, że będą mogli pokazać „pozostałości” monarchii nowej wolontariuszce z Austrii.

W przypadku tego projektu poszukiwania kandydatki na wolontariuszkę nie przebiegały zwyczajowo. W marcu 2010 roku jeden z pracowników ośrodka brał udział w szkoleniu „Rückenwind” Strategy w Insbrucku zorganizowanym przez organizację CUBIC. „Rückenwind” można przetłumaczyć dosłownie jako *podmuch wiatru w plecy*, a więc w kontekście tego szkolenia podjęcie takich działań, by młody człowiek nabrał wiatru w żagle, znalazł w sobie motywację i siłę do działania. Strategia ta przewiduje wspieranie młodych osób, które znalazły się na życiowym zakręcie i trochę się pogubiły. *Czasami w takich sytuacjach w życiu młodych ludzi najważniejsza jest zmiana otoczenia, aby mogli nabrać nowej perspektywy, przeżyć coś wartościowego, co ukierunkuje ich dalsze życiowe decyzje*. Podczas szkolenia został zaprezentowany ośrodek w Ustroniu oraz to, co mógłby realizować dzięki wsparciu programu „Młodzież w działaniu” – był to Wolontariat Europejski. Kilka dni po zakończeniu szkolenia organizacja CUBIC zapytała, czy nie zechcieliby przyjąć do siebie młodej dziewczyny, która poza problemami z samooceną i kontaktami z rówieśnikami ma również problemy w rodzinie...

Pierwsze dni projektu poświęcono na aklimatyzację w ośrodku i przede wszystkim zadowolenie się w mieście – Doris odbyła wraz z mentorem wędrowkę po podstawowych punktach w okolicy

takich jak sklep, lekarz, apteka, informacja turystyczna. Ponieważ ośrodek już od kilku lat gości zagranicznych wolontariuszy, nie było kłopotów ze stworzeniem miłej atmosfery, w której nowo przybyła osoba mogła czuć się swobodnie. Kolejne dni poświęcono na zapoznanie Doris ze strukturą działania ośrodka i metodami pracy w poszczególnych grupach, w każdej z nich specyfika pracy jest inna. Te dni były szczególnie ważne ze względu na dalszy plan i rozkład zajęć wolontariuszki. Doris mogła samodzielnie wybrać, której grupie i jak długo będzie towarzyszyć. Miała też możliwość *zapropponowania nowych aktywności dostosowanych do potrzeb wychowanków ośrodka*, wyboru techniki realizacji, a także samodzielnego ich poprowadzenia. Ośrodek słynie z tego, że wolontariusze szybko stają się integralną częścią zespołu, a wszyscy chętnie służą pomocą i wsparciem.

Poza pracą w ośrodku i zdobywaniem nowych umiejętności Doris miała szansę poznać jeden z bardziej charakterystycznych regionów Polski – Śląsk Cieszyński, gdzie przetrwało jeszcze wiele tradycji specyficznych dla folkloru tego obszaru, a ludność lokalna jest silnie przywiązana do swojej małej ojczyzny. Jak sam tytuł projektu wskazuje, wolontariusz mógł pozostawić w tym miejscu część siebie w swoich działaniach, ludziach, z którymi miał styczność, aktywnościach, w których brał udział, a przede wszystkim w sercach podopiecznych ośrodka. Realizacja każdego nowego projektu to nabywanie *nowego doświadczenia*, zarówno przez wolontariusza, jak i organizację, co w przyszłości pomaga w tworzeniu jeszcze lepszych projektów i włączaniu do swojej społeczności, choćby na czas projektu, wolontariuszy z innych krajów.

POŁĄCZENIE PRZECIWKO WYŁĄCZENIU

CONNECTION AGAINST EXCLUSION

**ORGANIZACJA GOSZCZĄCA: POLSKIE STOWARZYSZENIE NA RZECZ OSÓB
Z UPOŚLEDZENIEM UMYSŁOWYM KOŁO W GDAŃSKU
GRUPOWY WOLONTARIAT EUROPEJSKI
MIEJSCE: GDAŃSK DATA: 1.09.2010 R. — 30.09.2011 R.
AKCJA 2. WOLONTARIAT EUROPEJSKI
GŁÓWNE TEMATY DZIAŁAŃ: PRZECIWDZIAŁANIE DYSKRYMINACJI, NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ**

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Gdańsku jest otwarte na każdego wolontariusza. Stawia tylko jeden warunek – chęć i silna motywacja do pracy z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie. Organizacja ma ogromne doświadczenie w goszczeniu młodzieży z różnych stron Europy. Uczestniczy w projektach Wolontariatu Europejskiego od 2006 roku i od wielu lat utrzymuje dobrą współpracę w organizacjami wysyłającymi rozszaniymi po całym kontynencie.

„Nasze dotychczasowe doświadczenia pokazały nam, w jaki sposób powinniśmy pracować z wolontariuszami. Czego oni potrzebują, w jaki sposób mogą czuć się potrzebni, jak mogą pomagać naszym podopiecznym? Nasze Stowarzyszenie posiada jeszcze placówki, w których nie pracują wolontariusze EVS. Mamy nadzieję, że w przyszłości znajdą się i tam”.

Struktura pracy w placówkach prowadzonych przez Stowarzyszenie jest zorganizowana tak, aby każdy pracownik samodzielnie mógł pracować ze swoją grupą podopiecznych. Wolontariusze są dodatkową, wnoszącą wiele nowego pomocy. Podczas projektu każdy z wolontariuszy jest odpowiedzialny za asystowanie konkretnemu

podopiecznemu lub pewnej grupie podopiecznych, zawsze pod czujnym okiem terapeuty, który prowadzi całą grupę. Dopiero po odpowiednim przygotowaniu młodzież może próbować samodzielnie prowadzić zajęcia.

Zintegrowanie w jednym projekcie wolontariuszy z różnych kultur wraz z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie rozwija takie cechy jak odpowiedzialność, również za los drugiego człowieka, tolerancję, aktywność obywatelską, zaufanie, otwartość i kreatywność. Tym razem do współpracy zostało zaproszonych sześciu wolontariuszy z pięciu różnych krajów: Hiszpanii, Turcji, Francji, Ukrainy i Austrii i z dosyć odległych kultur. *Od biorcami projektu są nie tylko osoby niepełnosprawne intelektualnie, ale również ich rodzice, pracownicy Stowarzyszenia*, lokalni wolontariusze programu „Starszy Brat – Starsza Siostra” oraz wiele innych osób. Obecność młodych ludzi z tak różnych krajów zawsze wzbudzała entuzjazm i duże zainteresowanie, dzięki którym podczas projektu tak wolontariusze, jak i pozostali uczestnicy działań nabywają nowych umiejętności, nabierają chęci do pracy społecznej, podróży i poznawania innych kultur.

Głównym zadaniem wolontariuszy podczas realizacji projektu jest wspieranie osób niepełnospraw-

nych w wykonywaniu codziennych obowiązków, jak i indywidualna pomoc konkretnej niepełnosprawnej osobie. *Każdy z sześciu wolontariuszy na co dzień pracuje gdzie indziej*: na Warsztatach Terapii Zajęciowej, w Środowiskowym Domu Samopomocy, Orkiestrze „Vita Activa” oraz Mieszkalnictwie Wspomaganiem. Każda z placówek ma odmienny charakter, wolontariusze wspierają podopiecznych zgodnie z założeniami danej placówki, w której się znajdują. Pierwszy tydzień pobytu wolontariuszy w Gdańsku (bywa, że nawet trochę dłużej) to czas zapoznawania się wolontariuszy z pracą tychże placówek, pracownikami, mentorami i koordynatorem projektu. Po tym okresie następuje spotkanie, na którym wolontariusze decydują, w którym miejscu będą pracować.

Trzech wolontariuszy wspiera uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej, jeden pracuje w Domu Samopomocy, a dwóch w Mieszkalnictwie Wspomaganiem. Współpracują z podopiecznymi i terapeutami w ramach jednej pracowni. Oprócz pracy w danej placówce *wolontariusze pomagają osobom niepełnosprawnym poza pracowniami*, np. przy nauce poruszania się środkami komunikacji miejskiej lub pomagają w uczestnictwie w zajęciach sportowych. W ramach Mieszkalnictwa Wspomagającego głównym zadaniem jest organizacja zajęć popołudniowych dla podopiecznych tych placówek. *Osoby niepełnosprawne mają często duży problem z zagospodarowaniem czasu wolnego*. Zajęcia edukacyjne, wspólne wyjścia, klub turystyczny to nie tylko rozrywka, ale również nauka życia. Wolontariusz, który wybierze jako placówkę Środowiskowy Dom Samopomocy, będzie głównie uczestniczył w zajęciach odbywających się poza tą placówką, takich jak hipoterapia, ceramika, zajęcia sportowe. Pomaga też terapeutom w prowadzeniu zajęć z zakresu rehabilitacji, pracowni kulinarnej i pracy indywidualnej z podopiecznymi. Ciekawe zadanie do wykonania ma ten z wolontariuszy, który zgłosi się do pracy w Orkiestrze „Vita Activa”. W jej

skład wchodzi osoby niepełnosprawne intelektualnie, wolontariusze oraz ich rodzice. Orkiestra działa już 11 lat i ma na swoim koncie wiele osiągnięć, wśród nich koncerty poza granicami Polski. *Wolontariusze towarzyszą muzykom w próbach, prowadzą z nimi (w miarę możliwości) lekcje gry na instrumencie, pomagają w dojazdach*, a także sami mogą włączyć się do wspólnego *muzykowania*.

Ponadto wolontariusze są zapraszani na zajęcia teatralne i muzyczne prowadzone w ramach *klubów artystycznych* i zespołów z myślą o przygotowaniu wspólnymi siłami występu będącego podsumowaniem i zamknięciem ich pobytu na wolontariacie w Gdańsku.

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
Narodowa Agencja Programu
„Młodzież w działaniu”

ul. Mokotowska 43, 00-551 Warszawa

Tel. 22 46 31 323/000

Faks 22 46 31 025/026

mlodziez@mlodziez.org.pl

www.mlodziez.org.pl

www.frse.org.pl

Projekt graficzny: rzeczyobrazkowe.pl

Opracowanie tekstu: Karolina Rutkowska

Korekta: Katarzyna Izdebska

Nakład: 2000 szt.

Druk: Drukarnia Narodowa S.A.

ISBN: 978-83-62634-15-6

Ta publikacja została zrealizowana przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej. Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko jej autorów i Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za zamieszczoną w niej zawartość merytoryczną.

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

Teksty zamieszczone w publikacji powstały w oparciu o informacje zawarte we wnioskach, raportach końcowych oraz materiałach na temat projektów przesłanych do Narodowej Agencji Programu „Młodzież w działaniu” przez beneficjentów programu.

„Młodzież w działaniu” to program Unii Europejskiej, dzięki któremu młodzi ludzie w wieku 13-30 lat mogą realizować swoje pasje, rozwijać umiejętności i zdobywać nowe doświadczenia w czasie wolnym od nauki.

Program adresowany jest również do osób pracujących z młodzieżą oraz organizacji działających na rzecz młodzieży. Program wspiera finansowo i merytorycznie działania podejmowane poza szkołą i poza uczelnią, czyli edukację pozaformalną. Projekty zgłaszane do programu są przygotowane i realizowane przez młodzież lub też planowane z myślą o niej. Angażują młodych ludzi od pierwszego pomysłu do zamknięcia wszystkich związanych z nimi formalności. „Młodzież w działaniu” zachęca do podejmowania przeróżnych wyzwań, poczynawszy od międzynarodowej wymiany młodzieży, wyjazdu na wolontariat europejski, poprzez organizację inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności, szkoleń, seminariów, aż po spotkania i debaty z osobami odpowiedzialnymi za politykę młodzieżową. Za realizację programu w Polsce odpowiada Narodowa Agencja Programu „Młodzież w działaniu” funkcjonująca w ramach Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji.

Podstawową działalnością programu jest obsługa *konkursu wniosków*, który odbywa się *pięć razy do roku, w ramach pięciu akcji*, dzięki którym można realizować projekty na podstawie własnych pomysłów.

AKCJA 1. MŁODZIEŻ DLA EUROPY

AKCJA 2. WOLONTARIAT EUROPEJSKI

AKCJA 3. MŁODZIEŻ W ŚWIECIE

AKCJA 4.3. SZKOLENIE I TWORZENIE SIECI

AKCJA 5.1. SPOTKANIA MŁODZIEŻY Z OSOBAMI ODPOWIEDZIALNYMI ZA POLITYKĘ MŁODZIEŻOWĄ

WIĘCEJ INFORMACJI ZNAJDZIECIE NA **WWW.MLODZIEZ.ORG.PL**